

АДАМ ЯРОМИН
КАРИЕРАТА НА ДЖЕКОБ
ПИНБЪНК

Превод от полски: Маргарита Златарова, 1976

chitanka.info

Деветдесетгодишният Джекоб Пинбънк лежеше в изолатора и с гръмовен глас, който се чуваше от петдесет метра, убеждаваше всеки посетител, че неговото пребиваване тук е ужасно недоразумение. Има си хас! Чувствува се превъзходно (да даде бог и на доктора такова здраве), а ако някой се съмнява в силата на ръцете му, то хо-хо — да заповяда! Имал бодежи в гърдите! Глупости!

Един ден в изолатора се промъкна младеж в бяла престилка.

— Пак прегледи? — кресна Пинбънк.

— Боже упози! — побърза да отговори оня, като придвижваше табуретката към леглото. — Аз казах, че съм внук на вашата сестра — и мило се усмихна. — Всъщност ме наричат Фред Фергюсън, но вие можете да ме наричате просто Фред...

— Какво искате?

— Аз? Знаете ли, вие изглеждате чудесно...

— Разбира се! Ха! Ако не беше внучката ми Мери... Обърнете внимание, млади човече, че от четиридесет години имам бодежи в гърдите. А и тогава честичко се измъквахме със Сам — приятеля ми, на риболов. Юли, жегга, не може да се диша. Почакайте, в коя година беше това?

— Да, горещичко било, казват тогава — рече Фред, опитвайки се да влезе в тон със стареца.

— Не е като сега! — възкликна Пинбънк. — И времената бяха други.

— Именно — подхвана Фред и незабелязано погледна към вратата. — Ние тук бързим, а аз имам работа с вас.

Пинбънк го погледна с подозрение.

— Слушайте, да не ви е пратила внучката ми Джени? Нищо няма да стане! Завещанието си аз не променям!

— Джени? Не. Другата внучка... Как беше името й...

— Мери? Мило момиче.

— Да, да.

— Срамно, млади човече. На вашите години такава лоша памет. Аз пък имам добра памет. Сам все ми казваше: „Джек, ти би могъл да станеш президент.“

— Но вие не знаете защо съм дошъл! — Фред стана сериозен, почти тържествен. — Работата е много деликатна и тайна!

— Тайна? Можете да ми се доверите. Понякога Мери или Джени...

— Мистър Пинбънк — нетърпеливо го прекъсна Фред, — нямам много време. Принуден съм да бъда кратък.

Той изложи целта на посещението си, като подчертаваше всяка дума с движение на ръцете и с мила усмивка се съгласяваше с Пинбънк, който от време на време го прекъсваше с поток от спомени.

Фред беше агент на малка фирма, която се занимаваше с изготвяне на стереоизображения на хора и ги продаваше на близките след тяхната смърт. Наричаха ги „фантоми“. Срещу умерена цена фирмата своевременно фиксираше външността, гласа, дори характерните изражения на оригинала, съставяше програма за сериен домашен видеоманитофон и скъпият покойник отново се появяваше пред очите на неутешимите роднини. „Трябва само да се натисне един бутон“ — възкликна Фред. С фантома може да се беседва за политика, за времето, за спорт, за кухнята и градинарството и изобщо практически за всичко.

Отначало като че ли смисълът на Фредовите думи не стигаше до Пинбънк. После той избухна:

— Какво!? Искате да направите от мен покойник? Вън! Нямам никакво намерение да умирам! — започна да диша тежко. — За какъв дявол ми е този фантом? — и с рядка за неговата възраст пъргавина скочи от леглото.

Фред ловко избягна удара на огромния юмрук, усмихна се виновно и изскочи през вратата. В коридора оправи разрошените си коси, измъкна от вратовръзката си голяма карфица с изкуствен брилянт, сложи я в джоба, нави нещо в ръчния си часовник и изчезна.

След петнадесет минути той влезе в кабинета, където зад голямо бюро седеше пълен човек, вторачен в прозореца.

— Е, как мина? — без встъпление попита дебеланкото.

Фред отрицателно поклати глава.

— Не се съгласи. Едва не ме наби.

— Професионален риск — отбеляза философски дебеланкото. — И аз бих те изхвърлил през прозореца, ако се явиш пред мен в болницата по такава работа.

Фред кисело се усмихна.

— А ще се намери ли кой да ви оплаче, мистър Бюрсби?

Дебеланкото неочаквано се разсмя.

— Чудесно! Ти ставаш и нагъл. Само че внимавай! Така далече няма да стигнеш. Поне записа ли разговора?

Фред постави на масата карфицата и часовника.

— Образът и гласът, мисля, не станаха лоши. Знаете ли, този субект е доста интересен. Такъв още не съм срещал. След няколко дни пак ще намина към него. Старецът ще кандиса и ще даде съгласието си.

— Нямах подход към хората. Ето, вземи Франк. Облича се като пастор. Започва беседата с това, че животът е един миг. А после болният се разкисва, почва да брой греховете си и тогава Франк изважда на бял свят божията бланка. И бизнесът върви, и не трябва да се оправдаваме, че събираме нелегално информация. Ти някога ще се научиш ли да работиш? Върви! Не си ли срещал Бил? Тоя паразит пак изтърва болния. Оня лежал цяла седмица в болницата и умрял, преди да успеят да ми съобщят това. Шест големи деца! Шест фантома!

След няколко седмици, когато Фред поставяше на бюрото на Бюрсби карфицата и часовника с нова доза информация за поредния болен, вратата се отвори и в стаята нахлу... Джекоб Пинбънк.

— А, обесници! Ето къде сте! — развика се той.

Фред се скри зад креслото на шефа си и оттам наблюдаваше как се развиват събитията. Бюрсби свали краката си от бюрото, придаде на лицето си максимално благожелателно изражение и с жест покани госта да седне. Но Пинбънк нямаше и намерение. Той застана в средата на стаята и като размахваше бастуна си, прогърмя:

— Виждате ли! Жив съм! Кой ви е дал право да продавате фантом на моята внучка Мери, когато аз съм жив-живеничък.

— Не разбирам за какво става дума — започна Бюрсби, избирайки най-подходящата тактика за такава ситуация: да спечели време, за да помисли.

— А аз ви казвам, че разстоянието от мен до гроба е колкото оттук до полюса — продължи да крещи Пинбънк. — Връщам се от болницата и Мери звъни: „Деденце, няма ли да дойдеш у нас?“ Отидох. Седя си аз в гостната, Мери шета из кухнята. Я да включа, казвам си, видеото. И едва не се побърках. Натискам бутона, гледам в ъгъла седя самият аз! „Що за дявол — мисля, — без мое съгласие?“ Този тип се вторачил в мен, а аз в него. Много е глупаво да седиш пред

самия себе си, затова казвам: „Днес времето е чудесно.“ А той: „Преди беше по-топло. А и времената бяха други.“ Питам го: „Какво ново при тебе?“ А той: „В гърдите нещо ме пробожда, но това е дреболия.“ Е, мисля си аз, не си поумнял, щом повтаряш като папагал това, което аз говорих в болницата. Аз преди това се бях досетил, че тогава в болницата този ваш шмекер ме подведе... А ми изглеждаше приятен млад човек... М-да, бърбим си с този тип, сякаш нищо не се е случило и накрая той изтърси някаква глупост, а аз го смърхих, без да се замислям. И какво мислите ми отговори той? Казва: „Моят приятел Сам винаги твърдеше, че с такава глава мога да стана президент.“ Това ме довърши. Реших, че трябва да намеря мерзавеца, всъщност вас, и да му кажа, каквото мисля. А сега ви питам: кой ви е разрешил да продавате фантома без мое съгласие? Ще ви дам под съд! Ще ви докарам до просешка тояга!

Бюрсби изслуша спокойно тирадата на стареца, после извади от бюрото бутилка и две чаши, заповяда с очи на Фред да се омиа по-скоро и повтори жеста, с който покани госта да седне.

Пинбънк, малко поуспокоен, седна, пресуши до дъно чашата и продължи:

— Аз не съм против фантомите. Нямам нищо против съвременните неща, не съм стар дървеняк, за каквото ме вземате. Светът се движи напред, разбирам, как иначе. Но, господо, защо да бъде такава безвкусица? Моята бедна внучка е дала луди пари, а вие ѝ пробутвате боклук!

Бюрсби разбра, че е дошъл неговият ред:

— Съгласен съм — започна той, — признавам: моите хора не са безгрешни и това момче, щракнало няколко пъти със скрита камера, ще бъде наказано. Но защо все пак да се обвинява категорично. Ние не работим за пари... Всъщност не се изразих точно — не само за пари. Ние служим на хората. Знаем колко е крехък човешкият живот. Знаем, че напускайки ни, скъпият човек оставя безутешно стенещи роднини. Кой ще им помогне, кой ще ги утеши, ако не ние? Човешкият живот, уви, не е вечен. Смъртта идва неочаквано, като враг из засада. Кой ще я изпревари? — Бюрсби зададе въпроса и тутакси намери необходимия отговор: — Ние! Ние знаехме, че имате внучка, която ви обича, сираче, намерило приют под вашия покрив. Нима можехме да се примирим с това, че тя ще ви загуби?

Пинбънк поомекна. Той изпи втора чашка и промърмори под носа си: „Бедното дете...“ Но с това излиянията, които Бюрсби беше приготвил за него, не свършиха.

— А що се касае до вашите забележки за качеството на нашата продукция, тук вие стопроцентово сте прав. Позволявам си да попитам: а вие нямате ли поне частица вина? Не сте се съгласили да ви се изготви фантом и на нашия човек се е наложило да работи при неблагоприятни условия. Затова той е получил доста откъслечени и... хм... доста едностранчиви данни за вас. Ако дадете съгласието си, ние ви гарантираме стока „екстра“ качество.

Джекоб Пинбънк поиска да каже нещо, но Бюрсби го изпревари:

— Зная, зная. Искате да попитате с какво право вашият фантом се е намерил у внучката ви, след като вие сте жив? Това е противозаконно, не споря. Няма да се оправдаваме. Недоглеждане! И нашият сътрудник ще отговаря за това. Фирмата вече се отказа от неговите услуги...

Пинбънк окончателно се размекна.

— Добре — каза той. — Няма да ви давам под съд. Но върнете, ако обичате, парите на внучката ми, и то незабавно... Впрочем не... Направете ми хубав фантом. Нека Мери има спомен от мене.

Бюрсби не чакаше да го убеждават. След минута в стаята се появиха двама души в бели престилки, а след един час Пинбънк беше заснет от всички страни, записан бе неговият глас, като пее, дори като свири на китара. После сътрудник от фирмата го откара с кола в къщи.

В това време Бюрсби извика при себе си Фред Фергюсън.

— Фергюсън — Бюрсби рядко се обръщаше към хората си на фамилно име, — иди в касата да получиш, каквото ти се полага, и се омитай по дяволите.

Би трябвало тази история с Пинбънк да свърши дотук. Но тя не свърши.

След няколко години, в течение на които фирмата на Бюрсби не беше преуспяла, но и не бе престанала да съществува, тъй като човешките чувства са неизчерпаема златоносна жила (на семейство се падаха средно по два фантома и нещо), в кабинета на шефа влезе сравнително млад човек — нашият познат Фред Фергюсън. Отлично скроен костюм, ушита по специална кройка риза, изумително красива вратовръзка. Самоувереното изражение на лицето недвусмислено

говореше за това, че на младия човек му е провървяло в живота. Като го видя, Бюрсби неволно стана.

— Мистър Бюрсби, ако не се лъжа? — попита Фред, окончателно смутил с това бившия си шеф, се разположи удобно в креслото. Запали дебела пура, светкайки с пръстена си с истински брилянт и като изпускаше кълбенца дим, наблюдаваше какво впечатление ще направи на Бюрсби.

— Фред! Приятелю! Как си? Не даваше признаци на живот, сякаш бе забравил човека, който ти беше нещо като втори баща! — възкликна Бюрсби, като дойде на себе си.

Нито топлината на поздравата, нито несъответствието с някои факти не изхвърлиха Фред от релсите.

— Да, поскитах по света — отговори той, без да се впуска в детайли. — Струва ми се, старият Пинбънк е умрял.

— О, да, преди две години. И само това ли те доведе при мен?

— Да допуснем. Искам да купя неговия фантом. При вас, в архивата, навярно има касета с програма.

— Добре, добре. За това после. Как вървят твои те работи?

— Джордж, ти чувал ли си за Рок Евънс?

Бюрсби преглътна хапчето „Джордж“ с лъчезарна усмивка.

— Що за въпрос! От време на време и аз сядам пред телевизора.

— Та така, Рок Евънс наскоро почина от перфорация на стомаха. А преди това се съгласи да му направим фантом. Намерих малка работилница и започнах да правя пари. До днес съм продал пет хиляди фантома на Рок и в джоба ми има поръчки за още сто хиляди. Кой от поклонниците му не желае да има в дома си собствен идол? Себестойността на продукцията не е висока — използваме само един запис. Аз купих тази работилница, наех хора, открих два филиала и съм запланувал още тридесет. Сега мой човек седи в Холивуд и подписва контракти със знаменити звезди. Имам кредит за десет милиона, пуснах сто акции.

Фред си даваше вид, че не забелязва какво впечатление правят тези думи на бившия му началник, и продължи:

— Да, Джордж. Изпитвам нежни чувства към старчето. На него дължа това, че си отидох от тебе и добих самостоятелност. Искам да си го имам за спомен.

— Една минута... — Бюрсби се почеса по главата и накрая започна да съобразява нещо. — Така, значи ти си стопанин на фирмата „Фантом стар“?

— Аха! — спокойно отговори Фергюсън, изпускайки облаче ароматен дим. — По някои съображения не исках да афиширам името си. Е, съгласен ли си?

Този път Бюрсби не издържа:

— Като си помисля само, че аз купих фантома на Евънс за рождения ден на дъщеря ми... Мой бивш агент... Невероятно! Не, Фред, честно, няма да ти продам стареца.

— Твоя работа. Само не си прави криво сметките. След няколко години ти ще бъдеш директор на някакъв малък филиал. Аз ще те довърша. Ще разперя крила, ще привлеча специалисти. Те ще ми направят няколко типови програми и ние ще пускаме скъпите покойници от конвейера. Искаш да се задържиш, като правиш фантоми по поръчка? По две-три парчета? Дръж се, старче!

Фред Фергюсън загаси пурата и излезе с леката стъпка на преуспял човек.

Джекоб Пинбънк седеше разположен удобно на креслото до камината и разказваше една от своите истории. Мери разлистваше женско илюстрирано списание, мъжът ѝ гледаше спортно предаване. Децата се занимаваха със свои неща. Никой не обръщаше внимание на почтения дядо и прадыдо. Обикновена вечер след трудов ден в типично средно семейство.

Някой позвъни и в стаята влезе млад човек със симпатична външност. Представи се за агент на фирмата „Фантом стар“, поздрави, запита тихо дядото за нещо и получил отговор, че преди лятото е било горещо, а зимата — студена, съобщи целта на посещенията си.

— Представям лице, което желае да запази инкогнито. Ние искаме да купим от вас този фантом. Цената няма значение...

* * *

Минаха двадесет години. Светът се придвижи по пътя на прогреса, доколкото това бе възможно във века на генетичната инженерия, антигравитацията, междузвездните полети, електронните

пари и фантомите. „Фантом стар“ и няколко други фирми със съвместни усилия доведоха количеството на фантомите средно до 6,8 парчета на семейство. Фред Фергюсън стана един от най-влиятелните хора в страната. Джордж Бюрсби заемаше поста директор на един от второстепенните филиали на фирмата. Той се готвеше да излезе в пенсия и повтаряше без прекъсване на всички: „Фред Фергюсън! Погледнете го. Важна клечка! И защо? Защото аз го научих да върши тези неща!“ Само Джекоб Пинбънк не беше остарял ни на йота. Между две натискания на бутона той седеше в кабинета на шефа на корпорацията „Фантом стар“ на единадесетия етаж на фирмения небостъргач.

Фантоми! Какво би струвал светът без фантоми! Колко сълзи пресушиха „Фантом стар“, „Юнайтед фантом корпорейшън“, „Фантом де лукс“ и другите големи фирми, без да се имат предвид множеството малки. Семейството се връща от погребение и о, радост! — в квартирата ги чака този, с когото току-що се бяха простили — жизнерадостен, остроумен. Фантомите никога не тъгуват, никога не се оплакват от болести, от съдбата, от повишението на цените. Със сериен фантом можеха да беседват петнадесетина минути дори хора с университетски дипломи, без да им стане скучно.

Разбира се, не липсваха и недоволни.

Един литературен тримесечник например писа: „Лишиха смъртта от нейната порядъчност. В цивилизацията на сурогатите измислиха дори сурогат на живота и направиха от него стока, рекламирана като нов прах за пране. Нашата цивилизация превърна човека в обикновена вещ.“

А един вестник писа:

„Може би още не е късно. Докато у всеки от нас тлеят останки от това, което наричаме морал, нека се замислим...“

Впрочем три колонки по-нататък от снимка на цяла колона гледаха читателите младолик старец и старица, а текстът под снимката питаше: „Ти искаш ли да ни загубиш?“

* * *

В това време Джекоб Пинбънк стана украшение на кабинета на Фред Фергюсън. И не само украшение. Шефът на корпорацията обичаше да повтаря: „Често се съветвам с Пинбънк. Той дава маса полезни съвети. Нищо не е така необходимо в нашата работа, както здравият разум, а от тази добродетел старецът има в изобилие.“ И нищо чудно: Пинбънк работеше на индивидуална и сложна програма. Десетки програмисти се трудиха над нея няколко месеца.

Фергюсън казваше също: „Понякога ми се струва, че това е моят дядо. Уви, моят любим дядо се помина още преди да бъдат изобретени фантомите.“

В такива моменти слушателите мълчаха, изразявайки с това уважение към чуждите чувства.

Веднъж ръководителят на отдел „Реклама“ предложи да покажат Пинбънк в телевизионните рекламни предавания. Отначало Фергюсън едва не го изхвърли през вратата, но като поразмисли, се съгласи. Сега Джекоб Пинбънк няколко пъти в седмицата се появяваше в дома на всяко семейство...

Оттук — само крачка до всеобщата популярност. И действително след няколко седмици на пазара се появиха мъжки чорапи „Пинбънк“, топли вълнени чорапи „Дядо Пинбънк“, „Пин“-автомобили, „Бънк“-шапки, бира „Старият Джек“ и десетина различни „пин“ и „бънк“-стоки.

По време на предизборната кампания един седмичник напечата на първа страница: „НАШИЯТ КАНДИДАТ ЗА ПРЕЗИДЕНТ — ДЖЕКОБ ПИНБЪНК!!! ГЛАСУВАЙТЕ ЗА ПИНБЪНК!!!“. Това беше апогей на славата! Наистина седмичникът беше сатиричен, но все пак...

Разбира се, на банкета, който фирмата „Фантом стар“ даде по случай двадесетгодишнината от нейното основаване, Джекоб Пинбънк не можеше да не присъства. Отредиха му почетно място до дясната ръка на шефа и Пинбънк произнесе кратка реч, която се запечата дълбоко в душите на присъстващите.

— Аз винаги съм бил обикновен и нечестолюбив човек — каза той. — Заслугата на фирмата „Фантом стар“ е в това, че аз се намирам тук с вас и не се срамувам да призная, че постигнах успех, за който много смъртни мечтаят. Така че нека небето ѝ изпрати хиляди години процъфтяване!

Краят на речта потъна в бурни аплодисменти.
Жалко беше само, че Джекоб Пинбънк не ги чу.

Публикувано във вестник „Орбита“, броеве 38,39/1976 г.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.